

2023-11-17

Migracijos politikos pokyčiai Europoje

Šiame darbe apžvelgiami ES ir kai kurių valstybių narių migracijos politikos pokyčiai, atsižvelgiant į augančius migrantų bei pabėgėlių srautus. Ši problema ypatingai aktuali Viduržemio jūros regiono ir Pietų Europos valstybėms, tačiau pastaraisiais metais gerokai išaugo ir neteisėtų bandymų patekti į ES per rytines bloko sienas skaičius. Iš apžvelgiamų valstybių pavyzdžių matyti imigracijos politikos griežtėjimo tendencija, kartu atsižvelgiant ir į trūkstamos darbo jėgos šalyse problematiką. Tai matyti ne tik Pietų Europos valstybių atveju - su didžiausiu migrantų ir prieglobsčio prašytojų srautu susidurianti Vokietija neseniai taip pat paskelbė griežtinanti imigracijos į šalį sąlygas. Migracijos klausimus politinėje darbotvarkėje aštrina kraštutinės dešinės partijos (Vokietijos, Italijos, Vengrijos, Lenkijos atvejai). Šiuo metu ES Tarybai pirmininkaujanti Ispanija skatina susitarimą dėl naujo Europos Pabėgėlių ir migracijos pakto, kurį norima galutinai užbaigti dar iki šios Europos Parlamento kadencijos pabaigos.

Demografinės tendencijos ir migracija

Viena iš Europos ateičiai aktualių megatendencijų – augantis demografinis disbalansas pasaulyje. Skaičiuojama, kad pasaulio gyventojų skaičius 2050-ais metais pasieks 9,7 mlrd., kur didžiausias prognozuojamas prieaugis koncentruojasi Afrikos šalyse į pietus nuo Sacharos ir kai kuriose kitose žemų pajamų šalyse. Tuo tarpu aukštų pajamų valstybėse gyventojų skaičius išliks stabilus ar netgi mažės, vis didesnę dalį visuomenėse sudarys vyresnio amžiaus žmonės¹. Europa dėl savo geografinės padėties bei stabilumą, dosnumą ir atvirumą įkūnijančio žemyno reputacijos, lyginant su augančiais tarptautiniais ir vidiniais konfliktais, klimato kaita ir paplitusiu pasaulyje skurdu, tikėtina, ir ateityje išliks patraukliu migrantų ir prieglobsčio prašytojų traukos centru². Ribojimai, įvesti siekiant sumažinti COVID-19 pandemijos padarinius, sumažino teisėtą ir neteisėtą migraciją į Europą, tačiau migracijos skaičiai ir vėl pradėjo augti 2021 m. Pastaruoju metu pabėgėlių skaičiaus padidėjimą iš dalies lėmė Rusijos karas Ukrainoje (nuo karo pradžios į ES atvyko 3,8 mln. ukrainiečių, daugiausia į Vokietiją ir Lenkiją³)⁴.

¹ European Commission. *Increasing demographic imbalances*:

https://knowledge4policy.ec.europa.eu/increasing-demographic-imbalances_en

² European Parliament Research Service. *The migration issue*, 2019:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI\(2019\)635542_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635542/EPRS_BRI(2019)635542_EN.pdf)

³ Eurostat. *Annual Report on Migration and Assylum 2022*:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/17096110/KS-09-23-223-EN-N.pdf/b4b0c640-556d-a271-ab16-0613af8924a8?version=2.0&t=1688567385923>

⁴ Europos Parlamentas. *Migracija ir prieglobstis: faktai ir skaičiai*:

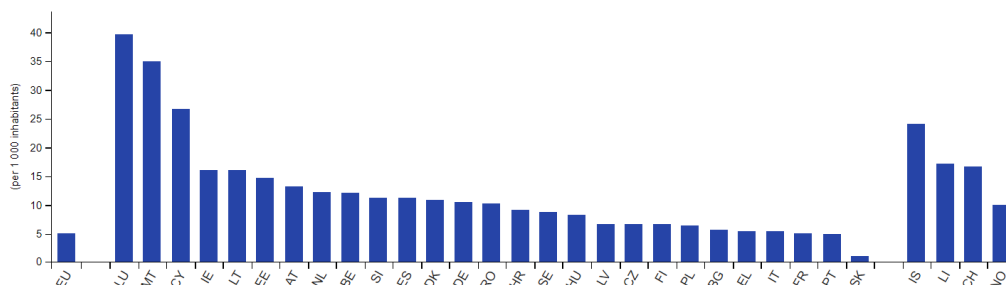
Europos Komisijos Jungtinio Tyrimų centro studijoje apie demografinius Europos Sąjungos ateities scenarijus teigiama, kad svarbus yra imigracijos poveikio ilgalaikiai demografiniai situacijai supratimas, kur esminiai veiksniai yra šie: imigrantų iš trečiųjų šalių *skaičius* į valstybę narę, jų *išsilavinimo lygis* bei *gebėjimas integruotis* į darbo rinką ir visuomenę apskritai, ir valstybės narės *gebėjimas efektyviai įgyvendinti savo migracijos politiką*⁵. Studijoje daroma išvada, kad nors aukštas imigrantų skaičius gali padidinti ES reikalingą darbo jėgos skaičių, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje tai turės ribotą poveikį dirbančių ir nedirbančių žmonių proporcijai. Jei aukštas imigrantų skaičius kartu reikš ir prastesnę jų ekonominę integraciją, tai galiausiai reikš ir iš esmės prastesnę darbo jėgos situaciją šalyje, nei esant vidutiniam ar žemam imigracijos lygiui⁶.

2015 m. rekordinis migrantų į Europą antplūdis kartu atskleidė ir dabartinės ES prieglobsčio sistemos trūkumus, todėl 2020 m. rugsėjį Europos Komisija pristatė Migracijos ir prieglobsčio pakta⁷. 2023 m. birželį Europos Sąjungos Taryba pasiekė susitarimą dėl naujo pabėgėlių ir migrantų klausimų reglamentavimo, kuris taps pagrindu Tarybos deryboms su Europos Parlamentu⁸. 2023 m. balandį Europos Parlamentas po svarstymų patvirtino savo poziciją dėl šio pakto ir yra pasirengęs dėl jo pradėti derybas su ES Taryba⁹. Paktas buvo ir vienas iš 2023 m. spalio 6 d. neformaliame Europos Vadovų Tarybos susitikime Granadoje svarstytų klausimų¹⁰, strateginė diskusija apie migraciją įvyko ir Europos Vadovų Tarybos susitikime spalio 27 d.¹¹

Visgi, pastaruoju metu nemažėjantys imigracijos į Europą srautai kai kurias valstybes nares privertė jau dabar peržiūrėti savo migracijos politiką.

Esama situacija: migrantų į Europą mastai

Eurostato 2023 m. kovo mėn. duomenimis, 2021 metais į ES atvyko 2,3 mln. imigrantų iš ES nepriklausančių šalių, kas yra beveik 18 proc. daugiau nei 2020 metais. 23,8 mln. žmonių (arba 5,3 proc.) iš 446,7 mln., gyvenusių ES šalyse 2022 m. sausio 1 d., buvo ne ES piliečiai.

Pav. 1. Imigracija į ES 2021 metais (tūkstančiui gyventojų, angl. k.)¹²

<https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/society/20170629STO78630/migracija-ir-prieglobstis-faktai-ir-skaiciai>

⁵ European Commission, Joint Research Centre, Stonawski M. et al. *Demographic scenarios for the EU – Migration, population and education*, Lutz, W. (ed.), 2019: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/590301>

⁶ *Ten pat.*

⁷ Europos Parlamentas. *Migracija ir prieglobstis: faktai ir skaičiai*, 2023-07-25:

https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2019/7/story/20170629STO78630/20170629STO78630_lt.pdf

⁸ European Council. *Migration policy: Council reaches agreement on key asylum and migration laws*:

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/08/migration-policy-council-reaches-agreement-on-key-asylum-and-migration-laws/>

⁹ *Migracija ir prieglobstis: faktai ir skaičiai*.

¹⁰ Spanish Presidency, Council of European Union. *The Pact on Migration and Asylum, closer than ever before*:

<https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/migration-pact-spanish-presidency-eu-council/>

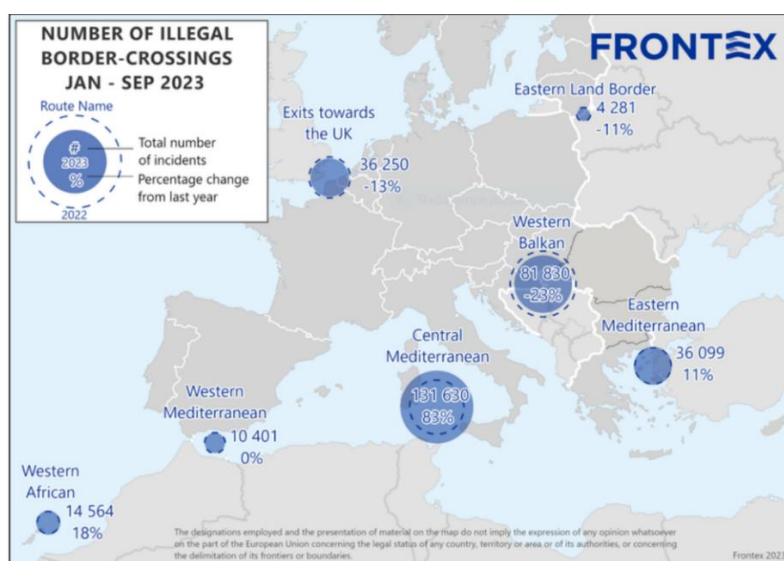
¹¹ European Council. *European Council meeting (26 and 27 October 2023) – Conclusions*:

<https://www.consilium.europa.eu/media/67627/20241027-european-council-conclusions.pdf>

¹² Eurostat. *Migration and migrant population statistics*, 2023: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics

Prieglobsčio prašančių asmenų¹³ 2022 metais ES buvo beveik milijonas (50 proc. daugiau nei 2021 metais), daugiausia prašymų pateikta Vokietijai (beveik ketvirtis milijono), Prancūzijai (daugiau nei 150 tūkst.), Ispanijai (beveik 118 tūkst.), Austrijai (112 tūkst.), Italijai (84 tūkst.)¹⁴. Iki šiol rekordiniais laikomi 2015 metai (skaičiuojant po 1992-ųjų), kai į Europos Sąjungos šalis, Norvegiją ir Šveicariją 1,3 mln. migrantų kreipėsi dėl prieglobsčio suteikimo (pusę jų sudarė pabėgėliai iš Sirijos, Afganistano, Irako)¹⁵.

Auga ir nelegalios imigracijos skaičiai į Europos Sąjungą: ES sienų ir pakrančių apsaugos agentūros *Frontex* duomenimis, per devynis šių metų mėnesius fiksuotų nelegalių ES sienos kirtimų atvejų skaičius pasiekė 279 350 (17 proc. augimas), ir tai yra didžiausias skaičius nuo 2016 metų (praėjusiais metais iš viso užfiksuota apie 330 tūkst. atvejų)¹⁶. Pagrindiniai nelegalios imigracijos į ES keliai yra centrinė Viduržemio jūra (maždaug pusė atvejų) ir Vakarų Balkanai (beveik trečdalis atvejų)¹⁷. Tarptautinės migracijos agentūros duomenimis, 2 384 keliaavę asmenys laikomi dingusiais be žinios (dauguma – Viduržemio jūra). Pagrindinės migrantų kilmės šalys: Sirija, Gvinėja, Dramblio kaulo krantas.

2 pav. Nelegalūs ES sienų kirtimo atvejai 2023 m. sausio – rugsėjo mėn. (*Frontex* duomenys, anglų k.)¹⁸

¹³ **Prieglobsčio prašytojas** – asmuo, kuris kreipiasi prašydamas tarptautinės apsaugos dėl persekiojimo pavojaus gimtojoje šalyje, tačiau kurio prašymas dar nėra patvirtintas. Patvirtinus prieglobsčio prašymą, toks asmuo tampa „pabėgėliu“. Šiuo metu trečiųjų šalių piliečiai turi kreiptis dėl apsaugos toje ES šalyje, į kurią pirmiausia atvyko. Pateikę paraišką jie tampa prieglobsčio prašytojais. Pabėgėlio statusas ar kita tarptautinės apsaugos forma jiems išduodama tik po nacionalinės valdžios institucijų priimto teigiamo sprendimo. **Pabėgėliai** – žmonės, bėgantys nuo konflikto ar persekiojimo. Pabėgėliai turi išsikelti, kad išgelbėtų savo gyvybę ar išsaugotų laisvę, ir jie neturi apsaugos savo valstybėje. Pabėgėlio statusą ir teisinę apsaugą suteikia kiekviena valstybė pagal nustatytas nacionalines procedūras. Europos Sąjungoje gaires dėl tarptautinės apsaugos suteikimo tiems, kam ji reikalinga, reguliuoja Priskyrimo direktyva. Žr.: *Migracija ir prieglobstis: faktai ir skaičiai*.

¹⁴ Europos Parlamentas. *Prieglobstis ir migracija ES*: https://www.europarl.europa.eu/infographic/asylum-migration/index_lt.html#filter=2022

¹⁵ Pew Research Centre. *Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015*:

<https://www.pewresearch.org/global/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>

¹⁶ Euronews. *Here are the key numbers about migration to the EU you need to know*:

<https://www.euronews.com/my-europe/2023/03/14/here-are-the-key-numbers-about-migration-to-the-eu-you-need-to-know>

¹⁷ Frontex. *Arrivals in the Central Mediterranean slow in September*:

<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/arrivals-in-the-central-mediterranean-slow-in-september-09Qe64>

¹⁸ *Ten pat.*

Lietuvos valstybės saugumo departamento duomenimis, migracijos kelias į Vakarų Europą iš Baltarusijos per Lietuvą, Lenkiją, Latviją taip pat tapo vienu iš nelegalių kelių pasiekti Europą (iš viso pernai fiksuota daugiau nei 31 tūkst. atvejų). Per praėjusius metus, fiksuota 11,200 neteisėtų bandymų kirsti Lietuvos-Baltarusijos sieną. Daugumai migrantų Lietuva išlieka tranzito šalis ir dauguma jų prieglobsčio prašymus tikėtina, pateikia tik kaip pretekstą patekti į ES teritoriją¹⁹.

Apie pusę milijono užsienio šalių piliečių kasmet sulaukia nurodymo palikti ES, kadangi yra atvykę arba pasilieka joje neteisėtai²⁰. Legaliai į ES pernai atvyko beveik trys milijonai žmonių, ir tai yra arti iki-pandeminio lygio, dažniausiai – į Ispaniją, Vokietiją, Prancūziją²¹.

Europos Migracijos ir prieglobsčio paktas

Šiuo metu ES Tarybai pirmininkaujanti Ispanija deda pastangas, kad iki šios Europos Parlamento kadencijos pabaigos būtų galutinai susitarta dėl naujojo Migracijos ir prieglobsčio pakto. Ispanija kartu yra ir viena iš Europos valstybių, susiduriančių su didžiausiais pabėgėlių iš Afrikos srautais, todėl pasisako už efektyvesnį ir labiau koordinuotą problemos sprendimą. Pagrindiniai siūlomi reglamentavimo pokyčiai yra šie²²:

- 1) *Prieglobsčio procedūros supaprastinimas*. Prieglobsčio procedūros reglamentavimas (*The asylum procedure regulation (APR)*) nustato ES šalims narėms **bendrą procedūrą**, kuria jos turėtų vadovautis tais atvejais, kai asmenys siekia tarptautinės apsaugos. Norima racionalizuoti prieglobsčio procedūrą, jos trukmę ir nustatyti prieglobsčio prašytojo teises (pvz., turėti vertėją arba teisinį atstovą). Reglamentavimu siekiama užkirsti kelią galimiems piktnaudžiavimo sistema atvejams, nustatant aiškius įpareigojimus prieglobsčio prašytojams bendradarbiauti su valdžios institucijomis procedūros metu.
- 2) *Pasienio procedūros*. APR taip pat įveda naujas privalomas pasienio procedūras, tam, kad prie ES išorės sienos būtų galima **greitai nustatyti**, ar prašymai dėl prieglobsčio yra nepagrįsti ar nepriimtini. Asmenys, kuriems taikoma prieglobsčio pasienio procedūra, negali būti įleisti į valstybės narės teritoriją. Pasienio procedūra būtų taikoma, kai prieglobsčio prašytojas pateikia prašymą išorės sienos kirtimo punkte, po to, kai buvo sulaikytas dėl neteisėto sienos kirtimo ar išlaipinamas po paieškos ar gelbėjimo operacijos. Procedūra būtų privaloma valstybėms narėms, jei pareiškėjas kelia pavojų nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai, jei jis (ji) suklaidino institucijas pateikdamas melagingą informaciją arba nuslėpdamas informaciją ir jeigu pareiškėjas turi pilietybę šalies, kurios prašymų pripažinimo lygis mažesnis nei 20 proc. Bendra prieglobsčio suteikimo ir grąžinimo pasienio procedūros trukmė neturėtų viršyti 6 mėnesių.
- 3) *Adekvatūs pajėgumai*. Kad galėtų atlikti pasienio procedūras, valstybės narės turi **sukurti tinkamus priėmimo ir žmogiškųjų išteklių pajėgumus**, reikalingus bet kuriuo momentu išnagrinėti nustatytą prašymų skaičių ir įgyvendinti sprendimus asmenis grąžinti. ES lygmeniu šis pakankamas pajėgumas yra 30 tūkstančių. Kiekvienos valstybės narės tinkamas pajėgumas bus nustatytas pagal formulę, kurioje atsižvelgiama į neteisėtų sienos kirtimų ir atmetų prašymų leisti atvykti į šalį skaičių per trejų metų laikotarpį.
- 4) *Dublino reglamento pakeitimai*. Prieglobsčio ir migracijos valdymo reglamentas (AMMR) turėtų pakeisti dabartinį Dublino reglamentą, kai dėl jo bus susitarta. Dublino reglamente buvo nustatytos taisyklės, apibrėžiančios Europos Sąjungos valstybių narių

¹⁹ Lietuvos Respublikos Valstybės saugumo departamentas. *Nelegaliai į ES siekiantys patekti migrantai toliau naudoja maršrutą per Baltarusiją*: <https://www.vsd.lt/ataskaitos/terorizmas-ir-migracija/nelegaliai-i-es-siekiantys-patekti-migrantai-toliau-naudoja-marsruta-per-baltarusija/>

²⁰ *Here are the key numbers about migration to the EU you need to know.*

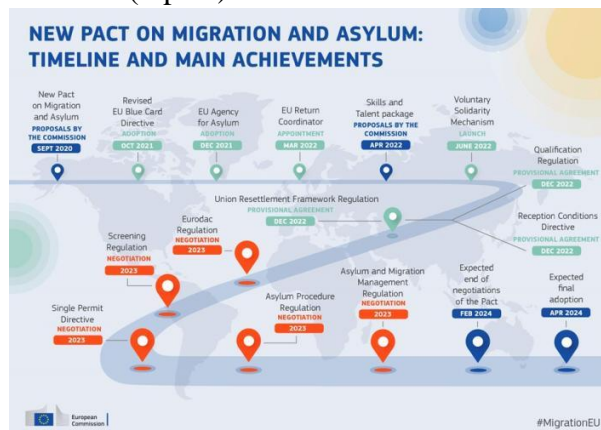
²¹ *Ten pat.*

²² *Migration policy: Council reaches agreement on key asylum and migration laws.*

atsakomybę už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. AMMR supaprastins šias taisykles ir sutrumpins nagrinėjimo terminus.

- 5) **Naujas solidarumo mechanizmas.** Siekiant subalansuoti dabartinę sistemą, pagal kurią kelios valstybės narės atsako už didžiąją daugumą prieglobsčio prašymų, siūlomas naujas paprastesnis solidarumo mechanizmas. Naujosiose taisyklėse privalomas solidarumas derinamas su lankstumu valstybėms narėms pasirenkant individualų indėlį. Šis indėlis apima perkėlimą, finansinius įnašus arba alternatyvias solidarumo priemones, pavyzdžiui, personalo dislokavimą arba priemones, skirtas gebėjimų stiprinimui. Valstybės narės galės savo nuožiūra nuspręsti, kokio pobūdžio solidarumu jos prisideda, nė viena valstybė narė nebus įpareigota atlikti perkėlimų. Bus nustatytas minimalus metinis perkėlimų skaičius iš valstybių narių, kuriose dauguma asmenų atvyksta į ES, į valstybes nares, kurios su tokiais atvykimais susiduria rečiau. Dabar nustatytas perkėlimų skaičius yra 30 tūkst., o siūlomas minimalus metinis finansinių įnašų skaičius yra 20 tūkst. eurų už vieną perkėlimą (prireikus šie skaičiai gali būti padidinti). Tais atvejais, kai bus nepakankamas įsipareigojamų perkėlimų skaičius (pvz., mažiau nei 60 proc.), pasiūlytos antrojo lygmens solidarumo priemonės (vadinamasis atsakomybės užskaitymas valstybėms narėms, gaunančioms iš solidarumo naudos). Tai reikš, kad prisidedanti valstybė narė prisiims atsakomybę už asmenų, kurie įprastomis aplinkybėmis būtų perduoti atsakingai valstybei narei (naudą gaunančiai valstybei narei), prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.
- 6) **Piktnaudžiavimo ir antrinio judėjimo prevencija.** AMMR taip pat numatytos priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią prieglobsčio prašytojų piktnaudžiavimui ir išvengti antrinio judėjimo (kai migrantas persikelia iš šalies, į kurią jis pirmą kartą atvyko, siekdamas apsaugos ar nuolatinio persikėlimo, kitur). Nors naujajame reglamente turėtų būti išsaugotos pagrindinės atsakomybės nustatymo taisyklės, bet sutarta dėl tam tikrų terminų pakeitimo, pvz., valstybė narė, į kurią asmuo atvyko pirmą kartą, dvejus metus bus atsakinga už prieglobsčio prašymą ir kt.

2023 m. spalio 4 d. ES Taryboje buvo pasiektas susitarimas dėl krizės atvejų, kai į Europą atvyksta dideli migrantų srautai, įskaitant migracijos instrumentalizacijos atvejus bei *force majeure* situacijas. Numatyta, kad tokiais atvejais bus galima koreguoti tam tikras taisykles, pavyzdžiui, dėl prieglobsčio prašymų registravimo arba prieglobsčio sienos procedūros²³. Galutinių susitarimų dėl pakto tikimasi 2024 m. balandžio mėn. (3 pav.).

3 pav. Naujas Migracijos ir prieglobsčio paktas. Chronologija ir pasiekimai (anglų k.)²⁴

²³ European Council. *Council agrees mandate on EU law dealing with crisis situations:*

<https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/council-eu-agrees-on-eu-law-dealing-with-crisis-situations/>

²⁴ European Commission. *What is the New Pact on Migration and Asylum of the EU?:* https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and- asylum/new-pact-migration-and- asylum_en

Toliau apžvelgiame kai kurių Europos Sąjungos valstybių narių neseniai pasitelktas politikos priemones siekiant reguliuoti migracijos srautus.

Graikija²⁵

Graikijos parlamentas šių metų pavasarį patvirtino naują Imigracijos kodeksą (L. 5038/2023), kuris turi įsigalioti nuo 2024 m. sausio 1 d. (išskyrus tam tikras nuostatas dėl sprendimo, kuriuo atsisakyta išduoti arba panaikinti leidimą gyventi, kopijos išdavimo (17 str. 5 d.), suklastotų ar klaidinančių dokumentų pateikimo (20 str. 4 d.) ir 10 metų leidimo gyventi suteikimo suaugusiems piliečiams, atvykusiems į Graikiją kaip nelydimi nepilnamečiai ir sėkmingai baigusiems bent tris vidurinio išsilavinimo klases (161 str. 1 dalis)). Iki to laiko išduoti leidimai gyventi šalyje pagal dabartinį Imigracijos kodeksą L. 4251/2014 galios iki tų leidimų galiojimo pabaigos. Pasibaigus jų galiojimui, jie galės būti atnaujinami per vieną mėnesį, vadovaujantis nuostatomis, nustatytais naujajame kodekse.

Kodeksu siekiama dviejų tikslų – spręsti darbo jėgos trūkumo klausimą ir atgrasyti nelegalią migraciją. Pagrindiniai pokyčiai, kurie laukia: (i) aukštos kvalifikacijos trečiųjų šalių piliečiai galės kreiptis dėl Mėlynosios kortos²⁶ (tokiu būdu inkorporuojant Direktyvą 2021/1883 dėl ES Mėlynosios kortos); (ii) trečiųjų šalių piliečiai, kurie jau teisėtai yra Graikijoje su C tipo viza, leidimu gyventi arba galiojančiu pasu galės kreiptis dėl Mėlynosios kortos būdami Graikijoje, jei atitiks nustatytus kriterijus; (iii) trečiųjų šalių piliečiai, turintys galiojančią Mėlynąją kortą, išduotą kitoje ES valstybėje narėje, ir joje gyvenę bent metus laiko, galės kreiptis dėl Graikijos Mėlynosios kortos gavimo.

Be to, kodekse nustatytos procedūros dėl priimamų šalyje trečiųjų šalių piliečių skaičiaus (E tipo leidimas gyventi), kai Ministrų Taryba kasmet priims sprendimą dėl to, koks darbo jėgos skaičius reikalingas teritoriniu lygiu (anksčiau buvo sprendžiama kas dvejus metus ir regioniniu lygmeniu), atsižvelgiant į bendrą darbo vietų skaičių tam tikrame ekonomikos sektoriuje (o ne sudarant specialybių sąrašus). Atitinkamai nustatytos procedūros, kaip bus įdarbinami trečiųjų šalių piliečiai pagal šį straipsnį (26-27 str.).

Pirmą kartą išduodamo leidimo gyventi galiojimo terminas pratęsiamas nuo dviejų iki trejų metų su tokios pat trukmės atnaujinimo galimybe.

Panaikinami apribojimai keisti gyvenamąją vietą šalies viduje tam tikrų kategorijų darbuotojams, be to, įvedamas naujo tipo leidimas gyventi šalyje sezoniniams darbuotojams (E6 tipas), kuris galios penkerius metus ir pagal kurį asmuo kasmet galės gyventi Graikijoje iki devynių mėnesių.

Atskirai reglamentuojamas ilgalaikių leidimų gyventi išdavimas (str. 144), kuriuo įgyvendinama Direktyva 2003/109. Trečiųjų šalių piliečiams, kurie Graikijoje gyvena penkerius metus, suteikiamas ilgalaikio gyventojo statusas, atsižvelgiant į jų pajamų ir integracijos sąlygas, su teise persikelti į kitą valstybę narę (M1 tipas). Įvedamas dešimties metų ilgalaikis leidimas gyventi (str. 161), kuris bus taikomas asmenims, prašymo pateikimo dieną teisėtai gyvenantiems šalyje dešimt metų bei atitinka Pilietybės kodekso reikalavimus (savotiška alternatyva trečiųjų šalių piliečiams, turintiems teisę į pilietybę). Toks pats leidimas bus suteikiamas trečiųjų šalių piliečiams, gimusiems Graikijoje arba sėkmingai baigusiems šešias mokyklos klases Graikijoje, iki kol jiems

²⁵ Parengta pagal: PWC. *Enactment of a new Immigration Code*: https://www.pwc.com/gr/en/tax-flashes/2023/New_Immigration_Code_-_Legal_flash_EN.pdf; Ballas, Pelecanos & Associates L.P.C.: *Important changes introduced by the new Immigration Code - Major amendments*: <https://www.ballas-pelecanos.com/news/news/important-changes-introduced-by-the-new-immigration-code-major-amendments-p162.html>; EY. *Greece's new immigration law to go into effect on 1 January 2024*: <https://globaltaxnews.ey.com/news/2023-0873-greeces-new-immigration-law-to-go-into-effect-on-1-january-2024>

²⁶ **Mėlynoji korta** – leidimas gyventi ir dirbti ES šalyje, suteikiamas aukštos kvalifikacijos ne ES šalies piliečiui.

sukanka dvidešimt trys metai, taip pat suaugusiems trečiųjų šalių piliečiams, atvykusiems į Graikiją kaip nelydimi nepilnamečiai ir yra baigę bent tris vidurinio išsilavinimo klases mokykloje Graikijoje iki dvidešimt trejų metų amžiaus, arba yra graikų šeimos nariai, teisėtai gyvenę šalyje su Graikijos piliečiu nepertraukiamu penkerių metų laikotarpiu. Pasibaigus šiam leidimo tipui, bus suteikiamas M1 leidimas, pateikus ankstesnį leidimą.

Atskiru straipsniu (str. 68) reglamentuojamas leidimo gyventi (Z1 tipas) išdavimas iki vienerių metų vadinamiesiems „skaitmeniniams klajokliams“ – savarankiškai dirbantiems, laisvai samdomiems arba pagal darbo sutartį dirbantiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie gali dirbti per atstumą pagal darbo sutartį, kontraktą arba paslaugų susitarimą su darbdaviais ar klientais už Graikijos ribų, naudodami informacines ir ryšių technologijas. Minėtus trečiųjų šalių piliečius gali lydėti jų šeimos nariai, kuriems pagal jų prašymą suteikiama tokios pat trukmės individuali viza.

Kodekse taip pat numatytos tam tikros nuostatos dėl leidimų gyventi, susijusių su investavimo tikslais (B tipo leidimai) bei aukšto lygmens vadovų pozicijomis (B3 tipas). Prašymus dėl leidimo gyventi šalyje bus galima pateikti elektroniniu būdu.

Be to, rugsėjo mėn. pabaigoje Graikijos vyriausybė svarstė naujos programos, kuria siekiama įdarbinti maždaug 300 tūkst. be dokumentų šalyje esančių migrantų arba kurių leidimų gyventi šalyje galiojimo laikas jau pasibaigęs sektoriuose, kur labai juntamas darbo jėgos trūkumas, tai yra žemės ūkyje, statybų ir turizmo sektoriai, projektą²⁷.

Vyriausybė sustiprino sienų apsaugą, taip pat ieško sprendimų ir susitarimo su Turkija (iš kurios atvyksta didelis migrantų skaičius) dėl nelegalios imigracijos suvaldymo, kuri planuojama pasirašyti dar gruodžio mėn.²⁸. Nauja migrantų krizė, pasak migracijos ministro D. Keridžio, šalies Vyriausybei kelia susirūpinimą. Šalis siekia, kad ES kartu reikalautų, kad nelegalių migrantų kilmės šalys atgal priimtų savo piliečius, o jei nesutinka, kad joms būtų taikomos sankcijos (pvz., Pakistanas ir Iranas). Vien per šiuos metus šalį pasiekė 31 tūkst. nelegalių migrantų, o per pastarąjį dešimtmetį per Graikiją Europą bandė pasiekti beveik milijonas pabėgėlių²⁹.

Italija

Griežtesnė imigracijos politika yra ir dabartinės Italijos dešiniųjų vyriausybės vienas iš prioritetų. Dar šį pavasarį Italijos vyriausybė priėmė vadinamąjį „*Decreto Cutro*“, kuriam pritarė ir Italijos parlamentas – tai priemonių paketas, kuriuo siekiama planuoti legaliai į šalį atvykstančių užsieniečių srautus bei kovoti su nelegalia migracija³⁰. Numatytos maksimalios į šalį įleidžiamų užsieniečių kvotos, sugriežtintos atvykimo ir leidimo gyventi šalyje sąlygos, apribotas humanitarinės ir specialios apsaugos statuso suteikimas, peržiūrėta migrantų centrų veikla, stiprinamos jų logistinės-techninio aprūpinimo priemonės, stiprinama sienų kontrolė, išplėstos sulaikymo apimtys asmenims, kuriems taikoma pagreitinta prieglobsčio pasienyje patikros procedūra³¹.

²⁷ AP. *Greece is planning a major regularization program for migrants to cope with labor crunch*, 2023-09-26: <https://apnews.com/article/greece-migration-labor-economy-ace2e3faac525e58e2eb7151b08b8ff9>;

<https://www.ft.com/content/1f2c3997-a783-4d7f-9823-4043720e9708>

²⁸ VOA. *Illegal Migration to Greece Surges, Sparking Measures to Shield Borders*, 2023-09-23:

<https://www.voanews.com/a/illegal-migration-to-greece-surges-sparking-measures-to-shield-borders/7281297.html>

²⁹ VOA. *Greece Wants EU to Slap Sanctions on Countries That Won't Accept Return of Illegal Migrants*, 2023-10-05:

<https://www.voanews.com/a/greece-wants-eu-to-slap-sanctions-on-countries-that-won-t-accept-return-of-illegal-migrants/7297844.html>

³⁰ Presidenza del Consiglio dei Ministri. Normattiva. *Decreto-Legge 10 marzo 2023, n. 20*:

<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2023-03-10;20>; Legge 5 maggio 2023, n. 50:

<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2023;50>

³¹ Camera dei Deputati. *Decreto immigrazione cd. Cutro: in vigore la conversione delle norme urgenti del DL 20/2023 che prevede misure speciali per regolare i flussi di ingresso legale dei lavoratori stranieri*:

https://temi.camera.it/leg19/post/OCD15_14945/decreto-immigrazione-cd-cutro-vigore-conversione-norme-urgenti-del-dl-20-2023-che-prevede-misure-speciali-regolare-i-flussi.html

Šiuo metu Italijoje veikia kelių lygmenų migrantų centrai, jų veikla kiek pertvarkoma: pirma, stiprinami pirmosios pagalbos punktai „karštuosiuose“ taškuose (pvz., Lampedūzoje), kur asmuo patenka atvykęs į šalį ir kuriame jis gali likti ne ilgiau nei vieną mėnesį. Tuomet asmuo arba turi pateikti prašymą dėl prieglobsčio suteikimo ir yra perkeliamas į pirminį priėmimo centrą (angl. *First Reception Centre*, CPA) bei lieka jame, kol vyksta klausimo svarstymas, jei ne – jis yra perkeliamas į repatriacijos rezidencijos centrą (angl. *Center for Permanence and Repatriation*, CPR), kuriame jis gali būti laikomas iki repatriacijos (sulaikymo terminas nuo 6 iki 18 mėn., pratęsta vietoj buvusių 3 mėn.)³². Kadangi pirminių centrų šalyje nedaug, asmenys gali būti laikomi ir krizių centruose (*Centre for Extraordinary Reception*, CAS). Į antrinius priėmimo centrus (*Secondary Reception Centre*, SAI) galėjo patekti asmenys, gavę leidimus likti šalyje, tačiau išgaliojus „Decreto Cutro“, asmenys į juos bus perkelti tik atskirais atvejais (jei atvyko į Italiją humanitariniu koridorium, evakuacijos proceso metu, jei asmuo yra nepilnametis, taip pat neįgalūs ar sergantys asmenys, moterys, prievartos aukos)³³. Nustatytos sąlygos, kada asmuo gali būti pašalintas iš tokių centrų, įvestos laipsniškos išmokų mažinimo priemonės.

Lampedūzoje veikiantis migrantų priėmimo centras jau kuris laikas nebepajėgia talpinti visų atvykstančių (šalyje veikia dar keli panašūs centrai - Pozzallo, Messinoje ir Taranto mieste): vien per šiuos metus Italijos krantus pasiekė 145 tūkstančiai pabėgėlių, todėl ieškoma galimybių asmenis perkelti kitur. Prancūzija pareiškė, jog nėra pasirengusi priimti migrantų iš Lampedūzos, Vokietija taip pat sustabdė jų priėmimą³⁴. Centre rugsėjo mėn. lankėsi EK vadovė U. Von der Leyen, pažadėjusi pagalbą Italijai pagal vadinamąjį „dešimties punktų planą“³⁵. Šią vasarą naujas migrantų sulaikymo centras buvo atidarytas Sicilijoje, jis skirtas migrantams iš saugių laikomomis šalių (t. y. asmenims, kurie negali pretenduoti į pabėgėlio statusą)³⁶.

Italija neseniai pranešė ketinanti statyti ir du migrantų priėmimo centrus Albanijoje pabėgėliams, kurie šalį pasiekia jūra. Migrantus ketinama apgyvendinti tokiuose centruose, kol šalis svarstys jų prieglobsčio prašymus (šis planas nebus taikomas nėščioms moterims, vaikams ir pažeidžiamiems asmenims). Tikimasi, kad pirmasis toks centras bus atidarytas jau 2024 m. pavasarį ir galės priimti 3 tūkst. asmenų, o ilgai tikiama tokių Italijos jurisdikcijoje esančių centrų pajėgumai bus išvystyti iki 36 tūkst. migrantų klausimų svarstymo kasmet³⁷, taip paspartinant sprendimo priėmimą dėl pabėgėlio statuso suteikimo arba deportacijos. Tai pirmas toks susitarimas tarp ES valstybės narės ir ne ES narės. Anksčiau pabėgėlių prieglobsčio klausimų nagrinėjimo galimybę neįsileidžiant jų į savo šalį svarstė Jungtinė Karalystė, ketinusi migrantus išsiųsti į Ruandą, tačiau toks planas buvo pripažintas neteisėtu³⁸.

Šalies vidaus reikalų ministerija taip pat priėmė tvarką, pagal kurią prieglobsčio prašytojai, kurių paraiška atmesta, turės sumokėti valdžios institucijoms 5 tūkst. eurų užstatą, kol svarstoma jų apeliacija arba jie bus laikomi uždaruose sulaikymo centruose iki deportacijos.

Atskiru dekretu (D.L. 133/2023), priimtu praėjusį mėnesį, sugriežtinta nelydimų nepilnamečių užsieniečių atvykimo į šalį tvarka, pagal kurią jie nebūtinai bus apgyvendinti antrinio

³² Refugee.Info Italy. *Your right to stay in a reception center*: <https://refugee-info-italy.vercel.app/en-us/articles/5388911887383>

³³ *Ten pat.*

³⁴ Euronews. *Brussels has a 10-point plan to tackle Lampedusa's migrant crisis. Much of it remains unclear*: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/09/18/brussels-has-a-10-point-plan-to-tackle-lampedusas-migrant-crisis-much-of-it-remains-unclear>

³⁵ European Commission. *Migration: Commission 10-point plan for Lampedusa*, 2023-09-19: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/migration-commission-10-point-plan-lampedusa-2023-09-19_en

³⁶ Euronews. *Italy opens first detention centre for migrants from 'safe' countries*, 2023-09-27: <https://www.euronews.com/2023/09/27/italy-opens-first-detention-centre-for-migrants-from-safe-countries>

³⁷ Reuters. *Italy to build sea migrant reception centres in Albania*, 2023-11-06: <https://www.reuters.com/world/europe/italy-build-sea-migrant-reception-centres-albania-2023-11-06/>

³⁸ BBC. *What was the UK's plan to send asylum seekers to Rwanda?*: <https://www.bbc.co.uk/news/explainers-61782866>

lygmens priėmimų centruose, įvestos amžiaus nustatymo procedūros, kai esant dideliame atvykėlių skaičiui policija gali taikyti medicininės priemonės (rentgeną) tiksliai atvykėlių amžiui nustatyti (siekiama išvengti piktnaudžiavimo tokiais atvejais suteikiama specialia apsauga), kiek pakeistos galimybės leidimą gyventi (studijuoti) keisti į leidimą dirbti (dabar išduodama metams)³⁹.

Šalies vyriausybės vertinimu, dauguma migrantų į šalį atvyksta dėl ekonominių priežasčių, todėl neturi teisės į pabėgėlio statusą. Siekdama didesnio ES įsitraukimo sprendžiant migracijos klausimus, šalies premjerė pakvietė ES „ginti savo išorės sienas“, jei reikia, netgi pasitelkiant jūrų laivyną⁴⁰.

Dabartinė Italijos premjerė G. Meloni taip siekia vykdyti savo rinkiminį pažadą stabdyti nelegalią imigraciją, nors per šiuos metus imigracijos skaičiai beveik dvigubai išaugo. Be to, daugelio šalies sektorių darbdaviai skundžiasi darbuotojų trūkumu. Tad š. m. liepos mėn. Italijos vyriausybė paskelbė, kad 2023-2025 m. išduos 425 tūkst. darbo leidimų ne ES šalių piliečiams, kas yra gerokai daugiau nei iki-pandeminiais metais, kai buvo išduota mažiau nei 31 tūkst. leidimų⁴¹. Spalio 3 d. Dekretas apie atvykėlių srautus (*Italy Decreto Flussi*) buvo oficialiai paskelbtas ir įsigaliojo. Sprendimai dėl atvykėlių srautų į Italiją bus priimami ir taikomi samdomiems, sezoniniams darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims tiek pagal kvotas, tiek ir už jų ribų atsižvelgiant į tokius kriterijus⁴²:

- 1) Laipsniškas atotrūkio tarp atvykstančiųjų srautų dydžio ir Darbo ir socialinės politikos ministerijos nustatytų darbo rinkos poreikių mažinimas, remiantis grafiku, atitinkančiu vietos bendruomenių galimybes priimti darbuotojus iš užsienio;
- 2) Planuojama ekonomikos sektorių plėtra;
- 3) Užsieniečių darbuotojų kilmės šalių mokymo priemonių tobulinimas;
- 4) Bendradarbiavimo su migracijos srautų į Italiją kilmės ir tranzito šalimis būdų skatinimas;
- 5) Aukštą profesinę kvalifikaciją turinčių darbuotojų atvykimo skatinimas.

Be to, yra nustatyti ir tam tikri specifiniai kriterijai:

- 1) Numatytos lengvatinės kvotos darbuotojams iš šalių, kurios, bendradarbiaudamos su Italijos valstybe, remia savo piliečiams skirtas žiniasklaidos kampanijas apie riziką, kylančią dėl neteisėtos migracijos;
- 2) Darbdavių, pateikusių prašymus dėl darbuotojų žemės ūkyje, kuriems jie nebuvo suteikti, pirmenybė prieš naujus pareiškėjus, neviršijant žemės ūkiui nustatytų kvotų;
- 3) Specialių kvotą darbuotojams, dirbantiems šeimose ir socialinės sveikatos priežiūros sektoriuose (pvz., pagalbininkams ir globėjams), atnaujinimas.

Trejų metų laikotarpiui nustatytos tiek bendros kvotos kiekvieniems metams, tiek ir jų paskirstymas tarp sezoninių ir nuolatinių darbų, bei nedidelė dalis savarankiškai dirbantiems: 2023 m. bendra kvota – 136 tūkst. darbuotojų (iš jų 82,5 tūkst. sezoniniams darbams), 2024 m. bendra kvota – 151 tūkst. (iš jų 89 tūkst. sezoniniams darbams), 2025 m. bendra kvota – 165 tūkst. (iš jų 93,5 tūkst. sezoniniams darbams). Virš numatytų kvotų į šalį dar numatyta kasmet įsileisti iki 500 užsieniečių, priklausančių tokioms kategorijoms: verslininkai (ketinantys investuoti į Italijos ekonomiką bent 500 tūkst. eurų ir sukurti bent tris darbo vietas), laisvai samdomi darbuotojai,

³⁹ European Commission. *Italy: New law on unaccompanied minors*, 2023-10-06:

https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/italy-new-law-unaccompanied-minors_en

⁴⁰ Euronews. *Naval blockades are an act of war. Can Italy find a workable alternative to stem migration flows?* 2023-10-27: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/09/27/naval-blockades-are-an-act-of-war-can-italy-find-a-workable-alternative-to-stem-migration->

⁴¹ Financial Times. *Greece to integrate irregular migrants amid labour shortage*, 2023-09-26:

<https://www.ft.com/content/1f2c3997-a783-4d7f-9823-4043720e9708>

⁴² Arletti&Partners. *Entry Flows Italy: the three-year planning decree for 2023-2025 is published on the Official*

Gazette: <https://arlettipartners.com/entry-flows-italy-three-year-planning-for-2023-2025/#:~:text=With%20its%20publication%20on%20the,%2D2025%20E2%80%93%20came%20into%20effect.>

dirbantys pagal reglamentuojamą ar šalyje atstovaujamą profesiją, žymūs menininkai, užsieniečiai, ketinantys steigti inovatyvius startuolius ir pan.

Kipras

Kipro vyriausybė 2023 m. sausį priėmė sprendimą, kad asmenys, pateikę prieglobsčio prašymus, per vieną mėnesį po prašymo pateikimo turės teisę dirbti devynis mėnesius (prieš tai buvo vienas mėnuo tam tikruose sektoriuose). Šie pakeitimai įsigalioja nuo spalio 1 d. Darbo tarnyba (angl. *Labour Office*) išduoda asmeniui specialų leidimą ir padeda susirasti darbą. Jei asmuo atmeta du darbo pasiūlymus, jis gali netekti savo socialinių garantijų⁴³.

JT duomenimis, Kipro Vyriausybė rengia ir Pabėgėlių įstatymo pataisas⁴⁴, tačiau detalesnės informacijos šiuo klausimu rasti nepavyko. Šiais metais Vyriausybė taip pat priėmė sprendimą, kad naujai į Kiprą atvykę prieglobsčio prašytojai neturės teisės į perkėlimą į kitą ES valstybę narę. Taip siekiama atgrasyti naujus atvykėlius⁴⁵.

Kipras pagal 2004 m. dvišalį susitarimą su Libanu šią vasarą gražino į Libaną daugiau nei šimtą pabėgėlių iš Sirijos, pasiekusių Kiprą trimis laivais⁴⁶.

Kipras pastaraisiais metais siekė ES paramos susidoroti su dideliu migrantų antplūdžiu, įskaitant iš į pietus nuo Sacharos Afrikoje esančių šalių. ES šioje šalyje ko-finansuoja naują migrantų priėmimo centrą, kuris talpins iki 1 tūkst. asmenų, kol jų prieglobsčio prašymai yra svarstomi arba iš pradžių buvo atmesti⁴⁷.

Malta

2023 m. rugsėjo 29 d. Maltoje susitikę devynių Viduržemio jūros regiono ir Pietų Europos valstybių (*Med9*) lyderiai pakvietė ES ženkliai sustiprinti savo pastangas sprendžiant keblius migracijos klausimus jos kilmės ir tranzito šalyse. Pasak Italijos premjerės G. Meloni, tam reikalingi „struktūriniai ES sprendimai“⁴⁸.

Paskelbtoje po susitikimo vadovų deklaracijoje⁴⁹ teigiama, kad nelegali migracija yra jautrus ir sudėtingas klausimas, kuriam reikalingas tvarus ir holistinis Europos atsakas tiek trumpuoju, tiek vidutinės trukmės laikotarpiu. Įstatymų leidėjai paraginti susitarti dėl Migracijos ir prieglobsčio pakto dar iki šios Europos Parlamento kadencijos pabaigos. Susitarimas turi suteikti būtinų garantijų, kad bus tinkamai patenkinti priešakinių šalių poreikiai. Be to, vadovai priminė apie poreikį gerokai sustiprinti ES pastangas išorės dimensijos srityje, taikant atnaujintą požiūrį, kad būtų veiksmingai sumažintas pirminis judėjimas ir užkirstas kelias žmonių išvykimui [iš savo šalių], kad pagerintas

⁴³ UNCHR. *Your rights as an asylum-seeker*: <https://help.unhcr.org/cyprus/applying-for-asylum/your-rights-and-duties-as-an-asylum-seeker/#:~:text=A%20Ministerial%20decision%20in%20January.effect%20on%2001%20October%202023>.

⁴⁴ UN. *In Dialogue with Cyprus, Experts of the Human Rights Committee Commend Efforts on Gender Equality, Raise Issues Concerning Unsafe Migration and Turkish Cypriot Access to Civil Service*, 2023-06-30: <https://www.ohchr.org/en/news/2023/06/dialogue-cyprus-experts-human-rights-committee-commend-efforts-gender-equality-raise>

⁴⁵ Reuters. *Cyprus excludes new asylum seekers from resettlement scheme*, 2023-07-19: <https://www.reuters.com/world/middle-east/cyprus-excludes-new-asylum-seekers-resettlement-scheme-2023-07-19/>

⁴⁶ AP. *Cyprus is sending Syrian migrants back to Lebanon. The UN is concerned but Cypriots say it's lawful*, August 11, 2023: <https://apnews.com/article/cyprus-lebanon-migrants-pushbacks-returns-syria-unhcr-5c6b122acdc17de6e1cc6838b41b69b4>

⁴⁷ *Ten pat*.

⁴⁸ Euractiv. *Malta summit urges EU to stop migration at source*, 2023-09-30: <https://www.euractiv.com/section/migration/news/malta-summit-urges-eu-to-stop-migration-at-source/>.

⁴⁹ *Declaration of the 10th Summit of the Southern countries of the European Union (EU)*, Valetta, September 29, 2023: <https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Press%20Releases/PublishingImages/Pages/2023/09/29/pr231487/pr231487a.pdf>

prieglobsčio prašytojų ir kitų trečiųjų šalių piliečių, kurie neturi teisės likti Sąjungoje, grąžinimo procentas, kad būtų šalinamos pagrindines nelegalios migracijos priežastys, kartu geriant pagrindinių teisių apsaugą ir tarptautinius įsipareigojimus. Deklaracijoje kviečiama stiprinti išorės sienų stebėjimo teisinius ir veiklos aspektus; ardyti kontrabandos tinklus; sutrikdyti nusikalstamų tinklų tiekimo grandinę; užkirsti kelią tarptautinių saugos standartų neatitinkančių laivų išplaukimui ir tuo pačiu metu toliau skatinti tvarkingą ir legalią migraciją. Todėl pabrėžiamas tvirtesnių ryšių su visomis kaimynėmis Viduržemio jūroje, Afrikos žemyne ir pagrindinėmis migrantų kilmės bei tranzito šalimis poreikis, taip pat siekis sukurti visapusišką ir strateginę partnerystę su šiomis trečiosiomis šalimis⁵⁰.

Prancūzija

2023 m. vasario mėn. Prancūzijos vidaus reikalų, teisingumo ir darbo ministrai aukštiesiems parlamento rūmams – Senatui – pateikė svarstyti Įstatymo projektą dėl imigracijos kontrolės ir integracijos gerinimo⁵¹. Intensyviai svarstyti įstatymo projektą pradėta tik lapkričio mėn. Toliau apžvelgiamos kai kurios šio įstatymo projekto nuostatos.

Įstatymo projektu siekiama užtikrinti geresnę užsieniečių integraciją per darbą ir kalbą. Pirmą leidimo gyventi šalyje ilgesnį laiką kortelė (pranc. *carte de séjour pluriannuelle*) būtų išduodama, turint minimalaus lygio prancūzų kalbos žinių. Iš pradžių maždaug 1 metų laikotarpiui išduodama laikino gyvenimo šalyje kortelė (pranc. *carte de séjour temporaire*). Po metų galima gauti leidimo gyventi šalyje ilgesnį laiką kortelę, paprastai išduodamą 4 metams. Šiuo metu tokios kortelės išduodamos asmenims, aiškiai neatmetantiems Respublikos vertybių. Be to, šiuo metu yra ir vadinamoji integracijos į Respubliką sutartis (pranc. *contrat d'intégration républicaine*), kurią pasirašo užsienietis, po pirminių mokymų norintis likti gyventi šalyje. Dabar aiškių kalbos mokėjimo reikalavimų nėra, bet užsienietis dalyvauja mokymuose, ruošdamasis pasirašyti integracijos į Respubliką sutartį.

Įstatymo projektu taip pat siekiama, kad darbdaviai prisidėtų prie užsieniečių kalbos mokymo dėl jų geresnės profesinės ir socialinės integracijos. Darbdaviai savo darbuotojams galės siūlyti lankyti prancūzų kalbos kursus, kurių lygis bus nustatytas dekretu. Tokie mokymai galėtų vykti ir darbo laiku.

Siekiama palengvinti įsiliejimą į darbo rinką prieglobsčio prašytojams, neišlaukus tam tikro termino, jei yra didelė tikimybė, kad dėl jų turimos tam tikros šalies pilietybės jie Prancūzijoje gaus prieglobstį. Šiuo metu šis terminas yra 6 mėn.

Užsieniečiams būtų leidžiama steigti tam tikro tipo individualias įmones (pranc. *auto-entreprise*), kurioms būtų taikomi supaprastinti fiskalinis ir socialinis režimai. Tai būtų taikoma amatininkams, prekybininkams ir „laisvųjų profesijų“ asmenims.

Būtų sukurta laikino gyvenimo šalyje kortelė su įrašu „darbas įtampą patiriančiose profesijose“ (pranc. *travail dans des métiers en tension*). Leidimo gyventi šalyje ilgesnį laiką kortelės įrašas „talento pasas“ būtų pakeistas į „talentas“, taip pašalinant dviprasmybes ir akcentuojant tik „talentą“. Taip pat leidimo gyventi šalyje kortelėje galės atsirasti įrašas „talentas, atsinešantis projektą“ (pranc. *talent-porteur de projet*). Tai būtų susiję su inovacijomis ir investicijomis. Atsirastų leidimo gyventi šalyje ilgesnį laiką kortelės įrašas „talentas – medicinos ir farmacijos profesijos“ (pranc. *talent – professions médicales et de la pharmacie*), nes šių sričių specialistų trūksta.

Siūloma imtis griežtesnių priemonių kovojant su darbdaviais, įdarbinančiais leidimo dirbti neturinčius asmenis. Papildoma administracinė bauda tokiam darbdaviui siektų 4 tūkst. eurų, o už pakartotiną nusižengimą – 8 tūkst. eurų.

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ *Projet de loi pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration*: https://www.senat.fr/leg/etudes-impact/pjl22-304-ei/pjl22-304-ei.html#_Toc126076704

Taip pat būtų imtasi papildomų priemonių dėl užsieniečių, keliančių rimtą grėsmę viešajai tvarkai, atbigojimo. Pagal dabartinę tvarką užsieniečių deportavimas sunkiai įmanomas. Pirmiausia tai taikoma asmenims, nuteistiems už sunkius nusikaltimus. Tai iš esmės galima tik tuo atveju, kai asmuo nuteisiamas už sunkų nusikaltimą 10 metų ir daugiau laisvės atėmimo bausme arba 5 metų laisvės atėmimo bausme už pakartotinai padarytą nusikaltimą. Pagal naują tvarką būtų palengvintas tokių asmenų deportavimas iš šalies, be to, atsirastų ir teisės gyventi šalyje atėmimas asmenims, nesilaikantiems Respublikos vertybių.

Pagal įstatymo projektą, užsienietis, prašantis leidimo gyventi šalyje, turės įsipareigoti gerbti Respublikos principus, apibrėžtus teisės aktuose, pavyzdžiui, asmens laisvę, žodžio ir sąžinės laisvę, lyčių lygybę, žmogaus orumą, Respublikos simbolius ir pan. Iki šiol leidimas gyventi šalyje nebuvo siejamas su pagarba Respublikos principams ir vertybėms.

Vokietija

Lapkričio pradžioje siekdama didesnio saugumo ir greitesnio pabėgėlių klausimo sprendimo naujas migracijos kontrolės taisyklės priėmė ir Vokietijos vyriausybė, sutarusi dėl to su federalinių žemių vyriausybių vadovais⁵². Migracijos taisyklių sugriežtinimas yra orientuotas į neteisėtos migracijos kontrolę, pastaruoju metu labai išaugus jos mastams tiek į Europą, tiek ir į Vokietiją. Tuo tikslu po federalinio kanclerio O. Scholzo ir federalinių žemių susitikimo paskelbtas bendras sprendimas dėl Pabėgėlių politikos – „Žmogiškumas ir tvarka“⁵³. Jame pripažįstama, kad labai išaugus pabėgėlių mastams, federalinės ir vietos valdžios pajėgumai priimti ir apgyvendinti žmones vis labiau pasiekia galimybių ribas, todėl nelegaliai atvykstančių asmenų srautus į Europą ir Vokietiją siekiama ženkliai sumažinti.

Pirma, dokumente akcentuojama būtinybė veiksmingai saugoti išorines ES sienas, todėl tikimasi, kad bus rastas sutarimas dėl bendros Europos prieglobsčio ir migracijos politikos pakeitimų tarp Europos Tarybos ir Europos Parlamento ir jie bus priimti dar šioje Europos Parlamento kadencijoje⁵⁴. Antra, siekiama paspartinti sutarimus su migrantų kilmės šalimis dėl jų repatriacijos, tuo tikslu vyriausybė skiria specialų atstovą ir vykdys diskusijas aukščiausiu lygiu. Trečia, bus stiprinama pačios Vokietijos sienų apsaugos kontrolė (kol kas išlaikant sustiprintą sienų su Šveicarija, Austrija, Lenkija, Čekija kontrolę), nebus plečiama šeimų susijungimo, suteikiančio teisę į papildomą apsaugą, programa.

Bus paspartintos prieglobsčio suteikimo procedūros: prašymo svarstymas kartu su vėlesniais teismo procesais turėtų būti baigti per tris mėnesius piliečiams iš šalių, kurių prašymų dėl prieglobsčio patenkinimas nesiekia 5 proc., kitais atvejais – per šešis mėnesius. Vyriausybė svarsto, ar tam bus reikalingi teisės aktų pakeitimai, taip pat bus siekiama paspartinti ir kitus procesus bei juos skaitmeninti, siekiant palengvinti susijusioms tarnyboms tenkantį krūvį bei paspartinti jų darbą.

Taip pat sutarta dėl priemonių, leisiančių greičiau grąžinti asmenis, neturinčius teisės pasilikti Vokietijoje, ypač nusikaltėlius, į savo kilmės šalis. Tuo tikslu 2023 m. spalio 25 d. vyriausybė pritarė Repatriacijos įstatymo pataisoms. Vidaus reikalų ministerijai pavesta išnagrinėti, ar reikalingos papildomos priemonės, leisiančios paspartinti tokių asmenų deportaciją.

Federalinė vyriausybė taip pat įsipareigojo federalinėms žemėms teikti finansinę paramą pabėgėlių pašalpoms mokėti bei paramą jų apgyvendinimui. Žmonėms, kurie pateikė prašymą dėl

⁵² Die Bundesregierung. *Deutschland wird sicherer und schneller:*

<https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/bund-laender-besprechung-2233938>

⁵³ Besprechung des Bundeskanzlers mit den Regierungschefinnen und Regierungschefs der Länder am 6. November 2023. *Beschluss. TOP 6 Flüchtlingspolitik – Humanität und Ordnung:*

<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975228/2235232/697bfb257d9c4f697938a53c08b18812/2023-11-07-mpk-fluechtlingspolitik-data.pdf?download=1>

⁵⁴ *Migration policy: Council agrees mandate on EU law dealing with crisis situations.*

prieglobsčio suteikimo, kol jo nagrinėjimas vyksta, suteikiama reikalinga pagalba pagal Prieglobsčio prašytojų išmokų įstatymą (vok. *Asylbewerberleistungsgesetz (AsylbLG)*)⁵⁵, išmokos mokamos ir tais atvejais, kai prašymas yra atmestas, bet kol kas nėra galimybių asmenį išsiųsti iš šalies dėl faktinių, teisinių, humanitarinių ar kt. priežasčių. Siekiant sumažinti administracinę naštą ir sumažinti grynųjų pinigų išmokėjimus, norima įvesti vieningą mokėjimo kortelę išmokoms gauti. Asmenys, kuriems prieglobstis suteiktas, taip pat pabėgėliai iš Ukrainos, turi teisę į piliečio pašalpą po 18 mėnesių. Kartu siekiama sumažinti paskatas vidinei migracijai Europoje: ankstesnė automatinė teisė į vadinamąją analoginių paslaugų pašalpą (vok. *Analogleistungen*) dabar bus galima tik praėjus 36 mėnesiams vietoj ankstesnių 18-os.

Taip pat numatoma skirti daugiau dėmesio spartesnei atvykėlių integracijai į darbo rinką ir visuomenę. Pabėgėlius, kurie turi geras perspektyvas pasilikti šalyje, bus siekiama kuo greičiau integruoti į darbo rinką pagal jų išsilavinimo lygį. Vyriausybė ketina skirti didesnę finansavimą pradinės orientacijos, kalbos ir integracijos kursams, asmenys bus skatinami greičiau pradėti dirbti ir užsitikrinti pragyvenimą.

Numatoma suteikti paramą vietos valdžiai aprūpinant būstu atvykusius asmenis, perduodant federalinius pastatus ir žemes be nuomos vietos valdžiai, kompensuojant pastatų parengimo apgyvendinimui išlaidas, sudarant sąlygas greičiau pastatyti naujus būstus, mokyklas, darželius atitinkamai koreguojant galiojantį Statybos reglamentą.

Nutarime taip pat kalbama apie solidarumu pagrįstą federalinės, žemių ir vietos valdžios institucijų išlaidų pasidalijimą sprendžiant pabėgėlių klausimą. Federalinė vyriausybė įsipareigojo toliau teikti paramą vietos valdžiai mokant pabėgėlių pašalpą, piliečio pašalpos mokėjimą ukrainiečiams, kuriems jos reikia bei prieglobsčio prašytojams, kuriems toks statusas bus suteiktas. Sutarta dėl fiksuoto pabėgėlio pašalpos tarifo asmeniui, priklausomai nuo prašytojų skaičiaus (anksčiau buvo nustatyta fiksuota norma). Nuo kitų metų bus mokama metinė 7,5 tūkst. eurų suma už kiekvieną pirmą kartą pašalpos prašantį pabėgėlį. Ateityje prieglobsčio prašytojai galės naudotis pagrindinėmis išmokomis pagal Prieglobsčio prašytojų išmokų įstatymą 36 mėnesius vietoj dabartinių 18 mėnesių ir gaus tik vadinamąją analogą. Iš viso numatytas paramos paketas sudaro maždaug 3,5 mlrd. eurų.

Šiais metais iki rugsėjo mėn. prieglobsčio prašytojų VFR skaičius išaugo iki daugiau nei 230 tūkstančių, skaičiuojama, kad iki metų pabaigos jis gali siekti 300 tūkst. (2022 m. buvo 218 tūkst.). 2023 m. kovo mėn. duomenimis, Vokietijoje prieglobsčio ieškojo milijonas ukrainiečių, atvykusių į šalį nuo Rusijos agresijos pradžios, kitų tautybių prieglobsčio prašytojų skaičius 2022 metais pirmą sykį viršijo du milijonus⁵⁶.

Šalyje stebimas kraštutinės dešinės partijos AfD, pasisakančios už griežtą anti-imigracinę politiką, populiarumo augimas – šiuo metu kas penktas vokiečių teigia palaikantis šią partiją⁵⁷.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

Patarėja dr. Sigita Trainauskienė

Tel. (8 5) 239 61,75 el. p. sigita.trainauskiene@lrs.lt

⁵⁵ *Asylbewerberleistungsgesetz*: <https://www.gesetze-im-internet.de/asyblbg/BJNR107410993.html>

⁵⁶ Destatis. *More than 3 million people seeking protection in Germany at the end of 2022*: https://www.destatis.de/EN/Press/2023/03/PE23_125_125.html

⁵⁷ Financial Times. *Olaf Scholz hails Germany's 'historic' clampdown on illegal immigration*, 2023-11-07: <https://www.ft.com/content/8e0a26c3-db37-4386-be49-de65830225b7>

Patarėjas Sigitas Daukša

Tel. (8 5) 239 6172, el. p. sigitas.dauksa@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2023